

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Зінов'єв А.П.

e-mail: artur.zinoviev1@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines the theoretical foundations of the strategic development of business entities in a dynamic and competitive economic environment. The essence of strategic development, its main principles, influencing factors, and key elements of forming an effective enterprise strategy are analyzed. Particular attention is paid to the role of strategic management as a tool for ensuring long-term competitiveness and adaptation of business entities to environmental changes.

У сучасних умовах глобалізації, технологічних трансформацій та високого рівня конкуренції стратегічний розвиток суб'єктів господарювання набуває особливої актуальності. Стабільне функціонування підприємств значною мірою залежить від їх здатності формувати довгострокові цілі, прогнозувати зміни зовнішнього середовища та ефективно адаптуватися до них. Саме тому питання теоретичного обґрунтування стратегічного розвитку підприємств є важливим напрямом сучасних економічних досліджень.

Стратегічний розвиток розглядається як комплексний процес, спрямований на забезпечення сталого зростання підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та ефективного використання ресурсного потенціалу. Вивчення теоретичних аспектів стратегічного розвитку дозволяє сформулювати наукове підґрунтя для практичного застосування сучасних інструментів стратегічного управління.

Теоретичні аспекти стратегічного розвитку суб'єктів господарювання досліджувалися у роботах багатьох науковців, серед яких О. Нижник, І. Нижник [1], Т. В. Полозова [2], І. О. Тарасенко, К. С. Олефіренко, О. В. Мурзабулатова [3], Н. В. Андрушкевич, І. В. Красюк, Н. В. Муха [4], Л. М. Христенко, О. Ю. Чорна, О. А. Велитченко [5] та інші.

У науковій літературі стратегічний розвиток підприємства трактується як процес довгострокових якісних і кількісних змін у діяльності суб'єкта господарювання, спрямованих на досягнення стратегічних цілей та підвищення його ринкових позицій [2, 4].

Стратегічний розвиток передбачає:

- визначення місії та стратегічних цілей підприємства;
- аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування;
- формування та реалізацію стратегічних альтернатив;

- контроль та коригування стратегічних рішень.

Стратегічний розвиток є системним процесом, що охоплює всі рівні управління підприємством і спрямований на довгострокову перспективу.

Ефективний стратегічний розвиток суб'єктів господарювання базується на певних принципах, серед яких основними є [2]:

- принцип системності – стратегічні рішення мають враховувати взаємозв'язки між усіма елементами діяльності підприємства;
- принцип адаптивності – здатність підприємства оперативно реагувати на зміни ринкового середовища;
- принцип довгострокової орієнтації – формування стратегічних цілей на тривалу перспективу;
- принцип інноваційності – впровадження нових технологій, управлінських підходів та організаційних рішень;
- принцип конкурентоспроможності – спрямованість стратегії на створення та підтримання конкурентних переваг.

Дотримання зазначених принципів сприяє формуванню ефективної системи стратегічного управління та забезпечує стійкий розвиток підприємства.

У сучасних умовах на стратегічний розвиток суб'єктів господарювання впливає сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів. До зовнішніх факторів належать: економічна ситуація та макроекономічна стабільність; рівень конкуренції на ринку; державна економічна політика; технологічний прогрес; соціальні та демографічні зміни. Внутрішні фактори включають: ресурсний потенціал підприємства; рівень кваліфікації персоналу; організаційну структуру управління; фінансову стійкість; інноваційний потенціал. Комплексний аналіз цих факторів дозволяє підприємству визначити стратегічні можливості та потенційні ризики.

Процес стратегічного розвитку підприємства передбачає кілька послідовних етапів:

- стратегічний аналіз – дослідження внутрішнього потенціалу підприємства та зовнішнього середовища;
- формування стратегічних цілей – визначення довгострокових орієнтирів діяльності;
- розробка стратегічних альтернатив – формування можливих напрямів розвитку;
- вибір оптимальної стратегії – оцінка альтернатив та прийняття управлінського рішення;
- реалізація стратегії – впровадження стратегічних рішень у практичну діяльність підприємства;
- моніторинг і контроль – оцінка результатів реалізації стратегії та її коригування.

Такий підхід дозволяє забезпечити узгодженість управлінських рішень та ефективність стратегічного управління.

Слід зазначити, що стратегічне управління є основним інструментом реалізації стратегічного розвитку підприємства. Воно спрямоване на формування довгострокових конкурентних переваг та забезпечення стабільного економічного зростання. При цьому основними функціями стратегічного управління є: стратегічне планування; організація реалізації стратегії; мотивація персоналу до досягнення стратегічних цілей; стратегічний контроль і оцінка результатів діяльності. Завдяки ефективному стратегічному управлінню підприємства здатні підвищувати свою адаптивність, інноваційність та конкурентоспроможність.

Теоретичні аспекти стратегічного розвитку суб'єктів господарювання формують основу для розробки ефективних управлінських рішень у сучасному економічному середовищі. Стратегічний розвиток підприємства є складним і багатограним процесом, що передбачає довгострокове планування, аналіз факторів впливу та формування конкурентних переваг.

Застосування сучасних концепцій стратегічного управління сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємств, їх адаптації до змін ринкового середовища та забезпеченню сталого економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Нижник О., Нижник І. Сценарії забезпечення стратегічного розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 1. С. 130-133.

2. Полозова Т. В. Управління стратегічним розвитком підприємств енергетичного ринку України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том. 9. № 1. С. 162-168.

3. Тарасенко І. О., Олефіренко К. С., Полозова Т. В., Мурзабулатова О. В. Стратегічне управління стійким розвитком промислових підприємств в умовах післявоєнного відновлення України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 7. С. 73-77.

4. Андрушкевич Н. В., Красюк І. В., Муха Н. В. Стратегічне управління розвитком як основа формування конкурентних переваг підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2024. Вип. 3. С. 24-29.

5. Христенко Л. М., Чорна О. Ю., Велитченко О. А. Забезпечення стратегічного розвитку промислових підприємств шляхом запровадження адаптивних систем управління ресурсами та витратами. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2025. № 6. С. 99-111.